

วิถีพุทธกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21 Buddhist Way and Cultural Transformation in 21st Century Thailand

พระมหาณัฐวุฒิ อุตตมเวที

Phra Maha Nattawut Uttamamethee

Wat Warinthararam, Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani Province

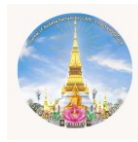
*Corresponding Author E-mail:n94938353@gmail.com

Received: 24 March 2025 ; Revised: 23 June 2025 ; Accepted: 24 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “วิถีพุทธกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิถีพุทธกับการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยในบริบทของโลกยุคใหม่ที่เผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสารทางวิชาการ วารสารวิจัย และการสังเคราะห์แนวคิดหลักของวิถีพุทธ ประกอบกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษาพบว่า วิถีพุทธมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมค่านิยมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม และการมีจิตสำนึกต่อสังคม อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 พบว่าสังคมไทยเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสวัฒนธรรมตะวันตก การบริโภคนิยม และการพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนไทยมีความหลากหลายและลดทอนความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมดั้งเดิม แม้ว่าวิถีพุทธยังคงมีอิทธิพลในสังคม แต่บทบาทของวัด ชุมชน และครอบครัวในการถ่ายทอดคุณค่าพุทธศาสนามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันก็มีการปรับตัวของวิถีพุทธ เช่น การนำเทคโนโลยีมาช่วยเผยแผ่ธรรมะ และการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนรุ่นใหม่ บทความนี้เสนอแนวทางการบูรณาการวิถีพุทธเข้ากับพลวัตของวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21 ผ่านโมเดลการพัฒนาเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการฟื้นฟูบทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนา การสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรม และการเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมยุคใหม่ เพื่อให้วัฒนธรรมไทยสามารถคงอยู่และปรับตัวได้อย่างเหมาะสมในบริบทโลกาภิวัตน์

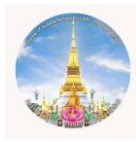
คำสำคัญ: วิถีพุทธ, การเปลี่ยนแปลง, วัฒนธรรมไทย, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This academic article, titled "Buddhist Way of Life and the Transformation of Thai Culture in the 21st Century," aims to examine the relationship between the Buddhist way of life and the transformation of Thai culture within the context of a rapidly changing globalized world driven by technological advancement. The study employs qualitative analysis of academic documents, research journals, and synthesized core concepts of the Buddhist way of life, alongside examining the trends in Thai cultural shifts during the 21st century. The findings reveal that the Buddhist way of life plays a vital role in shaping Thai values and lifestyles, particularly in promoting morality, ethics, and social responsibility. However, in the 21st century, Thai society is undergoing rapid changes due to the influx of Western cultural influences, consumerism, and an increased reliance on digital technology. These factors have led to a diversification of Thai ways of life and a weakening connection to traditional cultural roots. Despite the continuous influence of Buddhism, the roles of temples, communities, and families in transmitting Buddhist values have declined. At the same time, there has been an adaptation of Buddhist practices, such as the use of technology to disseminate teachings and the organization of activities aligned with the lifestyles of the younger generation. This article proposes an integrative model for harmonizing the Buddhist way of life with the dynamics of Thai culture in the 21st century. The model focuses on revitalizing the role of Buddhist institutions, fostering cultural innovations, and promoting ethical values within contemporary society. This approach aims to ensure that Thai culture remains resilient and adaptable within the ever-evolving globalized context.

Keywords: Buddhist way of life, change, Thai culture, 21st century

บทนำ

ประเทศไทยในฐานะสังคมพุทธวัฒนธรรม มีรากฐานทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งจากพุทธศาสนาเป็นหลัก วิถีพุทธได้หล่อหลอมแนวคิด ค่านิยม และรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนไทยมาหลายศตวรรษ (พระมหาวิชาญ สุวิชนโน, 2564) อย่างไรก็ตาม ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านของโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และวัฒนธรรมบริโภคนิยม ได้ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (พิพิธ ธนวิเศษคณีย์ และ ประยูร แสงใส, 2565) ประเด็นนี้ก่อให้เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับบทบาทของวิถีพุทธในการคงอยู่และปรับตัวของวัฒนธรรมไทยภายใต้บริบทโลกปัจจุบัน

ปัจจุบันประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายด้านวัฒนธรรมอย่างรุนแรง ทั้งจากการถาโถมของวัฒนธรรมตะวันตกและการลดทอนคุณค่าทางจิตใจของคนรุ่นใหม่ ซึ่งบางส่วนส่งผลให้เกิดภาวะวิกฤติทางศีลธรรมและการแปลกแยกทางวัฒนธรรม (ศิริพงษ์ ฐานมั่น, 2562) แม้วิถีพุทธจะยังมีอิทธิพลในสังคมไทย แต่พบว่าบทบาทของวัด ชุมชน และสถาบันครอบครัวในการถ่ายทอดคุณค่าพุทธศาสนาลดลงอย่างมีนัยสำคัญ (พูลศักดิ์ หอมสมบัติ, 2565) ดังนั้น การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิถีพุทธกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในอนาคต

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของวิถีพุทธต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยภายใต้บริบทสังคมสมัยใหม่ โดยมุ่งเน้นการศึกษาทั้งในมิติของการธำรงรักษาค่านิยมดั้งเดิมและการปรับตัวของวิถีพุทธให้เข้ากับโลกสมัยใหม่ (พระมหาเอกชัย วิสุทโธ, 2564) งานวิจัยชิ้นนี้มีความสำคัญในการนำเสนอแนวทางการสร้างสมดุลระหว่างคุณค่าพุทธศาสนาและพลวัตทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของสังคมไทยในยุคศตวรรษที่ 21

ความหมายของคำว่าวิถีพุทธ

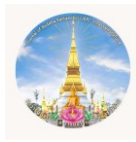
คำว่า วิถีพุทธ หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตที่ยึดหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นหลัก โดยเน้นการปฏิบัติทั้งในด้านจิตใจและพฤติกรรมเพื่อความสุขและความสงบทางใจ พระครูนิวริฐศีลขันธ (2565) อธิบายว่า วิถีพุทธคือรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความสมดุลของชีวิต

นอกจากนี้ พระมหาสมัย ไกรประโคน (2567) ยังเน้นว่า วิถีพุทธส่งเสริมให้เกิดการรู้จักตนเองและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการปฏิบัติธรรมและการฝึกสติ เพื่อให้บุคคลสามารถควบคุมกิเลสและเผชิญกับปัญหาชีวิตได้อย่างมีสติและปัญญา

สรุปได้ว่า วิถีพุทธ จึงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่เน้นความสมดุลระหว่างจิตใจและพฤติกรรม โดยอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางสำคัญ ไม่เพียงแต่ส่งเสริมความสุขภายในตนเอง แต่ยังช่วยสร้างสรรค์สังคมที่สงบสุขและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันในทุกมิติของชีวิต

ความสำคัญของคำว่าวิถีพุทธ

วิถีพุทธ มีความสำคัญในฐานะเป็นแนวทางในการสร้างสมดุลและความสงบสุขให้กับบุคคลและสังคม โดยช่วยกำกับพฤติกรรมและทัศนคติของผู้คนให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม พระครูนิวริฐศีลขันธ (2565) อธิบาย

ว่า วิถีพุทธมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนและการสร้างปัญญาเชิงจิตใจ ทำให้ผู้คนในสังคมมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินชีวิต

พระมหาสมัย ไกรประโคน (2567) กล่าวว่าวิถีพุทธยังมีบทบาทในการส่งเสริมสัมมาอาชีวะและคุณธรรมในระดับชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนามีคุณภาพ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและจิตใจของผู้คน

สรุปได้ว่า วิถีพุทธ จึงเป็นเสาหลักสำคัญในการกำกับทิศทางการดำเนินชีวิตของคนไทยและสังคมในภาพรวม เป็นแนวทางที่ส่งเสริมความสงบสุข ความยั่งยืนทางวัฒนธรรม และคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในศตวรรษที่ 21

ความหมายของคำว่าเปลี่ยนแปลง

คำว่า การเปลี่ยนแปลง หมายถึงกระบวนการหรือภาวะที่สิ่งหนึ่งเปลี่ยนไปจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้าง รูปแบบ หรือพฤติกรรม อันเกิดจากอิทธิพลของปัจจัยภายนอกหรือภายใน อรรถิณทร์ ชูชม (2559) ให้ความหมายว่าการเปลี่ยนแปลงคือการปรับเปลี่ยนสภาพหรือสถานะของบุคคลหรือองค์กรให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ หรือพฤติกรรม

พระครูรัตนสุภาภรณ์ และพระราชนันท์ (2567) กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงหมายถึง การปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อรองรับสถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งส่งผลให้รูปแบบการดำเนินชีวิตต้องปรับตัวตาม

พระราชพัฒน์วชิรบัณฑิต (2567) ให้ความหมายว่า การเปลี่ยนแปลงมีความหมายครอบคลุมถึงการเคลื่อนไหวของระบบหรือกลไกในสังคมที่ต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ซึ่งมักเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์

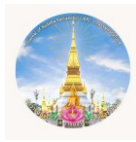
พระมหาชัยเดช อธิปัญญา (2567) ชี้ว่า การเปลี่ยนแปลงในเชิงจิตใจและพฤติกรรมบุคคลสามารถเกิดขึ้นได้ผ่านการฝึกฝนและการสร้างความตระหนักรู้ เพื่อให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่และสามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลง คือปรากฏการณ์หรือกระบวนการที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความแตกต่างไปจากสภาพเดิม ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงกายภาพ ความคิด พฤติกรรม หรือระบบในสังคม โดยมีปัจจัยกระตุ้นจากภายในหรือภายนอกที่เป็นตัวเร่งให้เกิดการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของคำว่าความเปลี่ยนแปลง

ความเปลี่ยนแปลง เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาและความก้าวหน้าทั้งในระดับบุคคลและสังคม โดยพระมหาสมักร อติภทฺโท และกิตติพัทธ์ คำสุข (2567) กล่าวว่า ความเปลี่ยนแปลงช่วยให้สังคมปรับตัวต่อความท้าทายที่เกิดจากโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเศรษฐกิจและสังคมทำให้บุคคลและผู้นำจำเป็นต้องมีทักษะในการบริหารและจัดการกับบริบทที่แปรผันตลอดเวลา

ในมุมมองของวรรณภา ทองแดง และประยงค์ จันทรแดง (2567) ความเปลี่ยนแปลงเป็นกลไกที่สำคัญในการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในระดับองค์กรและสถาบันการศึกษา ที่ต้องปรับตัวเพื่อรองรับความต้องการของสังคมและชุมชนที่หลากหลาย

สุปราณี บุตรสมบัติ (2567) ชี้ให้เห็นว่า ความเปลี่ยนแปลงในด้านสุขภาพมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในกลุ่มผู้ป่วยหรือกลุ่มเสี่ยง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดภาวะโรคและส่งเสริมสุขภาพอย่างยั่งยืน

พระมหาจันทิ ธัมมะวิริโย (2567) กล่าวเพิ่มเติมว่า ความเปลี่ยนแปลงในเชิงจิตใจของบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการพัฒนาตนเองและการสร้างเสถียรภาพทางอารมณ์ โดยความเปลี่ยนแปลงนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้ดีขึ้น

สรุปได้ว่า ความเปลี่ยนแปลง เป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายที่ต้องการความพร้อมในการปรับตัวและการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับปัจเจกและระดับองค์กร

ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทย หมายถึง ระบบความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี และวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมาในสังคมไทย ซึ่งสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์และความงามของสังคมไทย อักษร โพธิธรรมา (2567) อธิบายว่า วัฒนธรรมไทยประกอบด้วยความเชื่อทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา และศิลปะ ที่มีรากฐานจากพระพุทธศาสนาและการผสมผสานวัฒนธรรมจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

บัณฑิต พานแก้ว และนันทพร วงษ์เชษฐา (2567) กล่าวว่าวัฒนธรรมไทยเป็นพลังอ่อน (soft power) ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการทูตวัฒนธรรมในเวทีโลก ผ่านการเผยแพร่ศิลปะ อาหาร ภาษา และประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย

ฉันทนา โพธิธรรมา (2567) เน้นว่าวัฒนธรรมไทยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์และความสามัคคีในสังคม ผ่านการปลูกฝังคุณค่าและจริยธรรมให้แก่ประชาชนตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับประเทศ

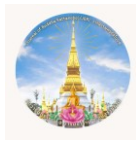
พระวิจิตรญาณวโร (2567) เสริมว่าวัฒนธรรมไทยมีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมทางสังคม และเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งมีผลต่อการดำรงไว้ซึ่งระเบียบวินัยและความสงบสุขในสังคม

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมไทย คือแก่นสำคัญที่หล่อหลอมความเป็นตัวตนของคนไทยและสังคมไทย เป็นทั้งมรดกและพลังที่ช่วยเชื่อมโยงผู้คนในชาติและกับนานาประเทศ ผ่านวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายและลึกซึ้ง

ความสำคัญของคำว่าวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทย มีความสำคัญในฐานะเป็นรากฐานที่ช่วยหล่อหลอมอัตลักษณ์และจิตวิญญาณของคนไทย อักษร โพธิธรรมา (2567) ชี้ว่าวัฒนธรรมไทยเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คนไทยมีแบบแผนในการดำรงชีวิตที่ชัดเจนผ่านขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน

ในมุมมองของพระมหาวัชรกร กิตติปัญญา (2567) วัฒนธรรมไทยยังเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาและจริยธรรม ที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนและครอบครัว สะท้อนความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และความสงบสุขในสังคม

วรฤทธิ มะหันต์ (2567) ระบุว่าวัฒนธรรมไทยมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงคนไทยกับพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม เช่น งานประติมากรรม จิตรกรรม และพิธีกรรมทางศาสนา ที่เป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมไทย คือระบบคุณค่าและรูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีผลต่อการสร้างเอกลักษณ์ของคนไทยและการสร้างความสามัคคีในชาติ เป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมไทย และการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมนานาชาติในยุคโลกาภิวัตน์

ความหมายของคำว่าศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 หมายถึงช่วงเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 ถึง ค.ศ. 2100 ซึ่งเป็นยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม วิชุนดา ผาทอง (2567) อธิบายว่า ศตวรรษที่ 21 คือยุคของนวัตกรรมและการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัลที่เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง

ฐิตารีย์ สำรี และจักรกฤษ กลิ่นเอี่ยม (2567) ให้ความหมายว่า ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่ความรู้เชิงวิชาการและทักษะในชีวิตจริงต้องผสมผสานกัน เพื่อให้บุคคลสามารถปรับตัวและแข่งขันในสังคมที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

อาทิตย์ ขาวคำ และธนชิต อภัยวาทีน (2567) เสริมว่า ศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับความท้าทายทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมโลกาภิวัตน์ ทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตและทักษะด้านนวัตกรรมเป็นสิ่งจำเป็น

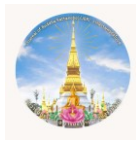
สรุปได้ว่า ศตวรรษที่ 21 คือยุคของความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลากหลายด้าน ส่งผลให้บุคคลต้องพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง การใช้เทคโนโลยี และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อความอยู่รอดและความสำเร็จในโลกยุคใหม่

ความสำคัญของคำว่าศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาของสังคมโลกในยุคปัจจุบัน วิชุนดา ผาทอง (2567) กล่าวว่าศตวรรษนี้เป็นยุคแห่งนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ที่ทำให้การแก้ปัญหาและการเรียนรู้ต้องเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกันเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของโลก

ในทัศนะของฐิตารีย์ สำรี และจักรกฤษ กลิ่นเอี่ยม (2567) ศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดในระบบการศึกษา โดยการเรียนรู้ไม่เพียงเน้นเนื้อหาเชิงทฤษฎี แต่ยังมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การแก้ปัญหา การคิดเชิงระบบ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

อาทิตย์ ขาวคำ และธนชิต อภัยวาทีน (2567) กล่าวว่าความสำคัญของศตวรรษที่ 21 คือการสร้าง "พลเมืองโลก" ที่ต้องมีทักษะทั้งด้านวิชาชีพและทักษะสังคม เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นข้ามวัฒนธรรม การแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่เน้นการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทักษะแห่งอนาคต ทั้งในเชิงปัญญา จิตใจ และเทคโนโลยี เพื่อรองรับความท้าทายและความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในโลกยุคดิจิทัล

บทสรุป

การศึกษาประเด็น “วิถีพุทธกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21” ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างหลักธรรมในพระพุทธศาสนากับโครงสร้างทางวัฒนธรรมของสังคมไทย วิถีพุทธในฐานะเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ได้ทำหน้าที่เป็นเสาหลักสำคัญในการหล่อหลอมพฤติกรรม ค่านิยม และจิตวิญญาณของคนไทยให้มีความเมตตา อ่อนน้อม และสมานฉันท์ภายในสังคม แม้ว่าสังคมไทยจะต้องเผชิญกับพลวัตของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรมตะวันตก และกระแสบริโภคนิยม แต่หลักวิถีพุทธยังคงมีอิทธิพลในการถ่ายทอดและธำรงรักษาวัฒนธรรมไทยอย่างต่อเนื่อง

จากการวิเคราะห์พบว่า การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้บางส่วนของวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกปรับเปลี่ยนหรือเลือนหายไป แต่ในอีกมุมหนึ่งก็เปิดโอกาสให้วิถีพุทธปรับตัวและพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับสังคมยุคใหม่ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเผยแพร่พระธรรมคำสอน การสร้างกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่เข้าถึงกลุ่มเยาวชน และการส่งเสริมคุณธรรมผ่านระบบการศึกษาและชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การคงไว้ซึ่งแก่นแท้ของวิถีพุทธที่เน้นการปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรมยังเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาเอกลักษณ์และความมั่นคงของวัฒนธรรมไทย

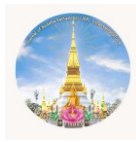
ดังนั้น บทบาทของวิถีพุทธต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21 จึงมิใช่เพียงการรักษาแบบแผนเดิม แต่ยังเป็นการปรับตัวและพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดคุณค่าทางพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับยุคสมัย สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ และรองรับความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว วิถีพุทธจึงยังคงเป็นพลังสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจและจริยธรรมที่ยั่งยืนให้กับสังคมไทยในยุคปัจจุบันและอนาคต

องค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบโมเดล

โมเดลการบูรณาการวิถีพุทธกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21

โมเดลนี้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่แสดงถึงการเชื่อมโยงและการปรับตัวของวิถีพุทธเข้ากับพลวัตของวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. แก่นแท้ของวิถีพุทธ (Core Buddhist Principles)
ศีลธรรมและจริยธรรม (Sila and Morality)
สมาธิและสติในชีวิตประจำวัน (Mindfulness and Meditation)
ปัญญาและการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง (Wisdom and Insight)

บทบาบท ทำหน้าที่เป็นฐานรากในการหล่อหลอมความคิดและพฤติกรรมของคนไทยให้มีคุณธรรม
จริยธรรม และความเมตตาในทุกบริบทของสังคม

2. พลวัตของวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21 (Cultural Dynamics in the 21st Century)

ผลกระทบจากโลกาภิวัตน์และสื่อดิจิทัล

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต

การลดทอนคุณค่าทางจิตใจในสังคมบริโภคนิยม

บทบาบท สะท้อนความเปลี่ยนแปลงและแรงกดดันจากสังคมโลกยุคใหม่ ที่ส่งผลให้วัฒนธรรมไทย
และวิถีพุทธต้องปรับตัวเพื่อความคงอยู่

3. การบูรณาการเพื่อความยั่งยืน (Integration for Sustainable Thai Culture)

การประยุกต์วิถีพุทธผ่านสื่อและเทคโนโลยีใหม่

การฟื้นฟูบทบาทวัดและชุมชนในสังคมยุคดิจิทัล

การสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรม เช่น วัดออนไลน์ ชุมชนพุทธเสมือนจริง

บทบาบท เป็นกลไกสำคัญที่นำหลักวิถีพุทธมาปรับใช้กับวิถีชีวิตคนไทยในยุคปัจจุบัน เพื่อรักษา
เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยและพัฒนาสังคมอย่างมีคุณธรรม

สรุปโมเดล

โมเดลนี้สะท้อนให้เห็นว่า "วิถีพุทธ" ไม่ใช่แนวคิดแบบหยุดนิ่ง แต่เป็นระบบที่สามารถปรับตัวเข้ากับ
ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างยืดหยุ่น โดยการบูรณาการระหว่าง "แก่นแท้ของวิถี
พุทธ" กับ "พลวัตวัฒนธรรมใหม่" จะช่วยทำให้เกิด "การพัฒนาเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน" ซึ่งยังคงรักษาอัตลักษณ์และ
คุณค่าของความเป็นไทยไว้ได้

การบูรณาการวิถีพุทธกับการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21

โมเดลนี้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ que แสดงถึงการเชื่อมโยงและการปรับตัวของวิถีพุทธเข้ากับพลวัตของวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. แก่นแท้ของวิถีพุทธ (Core Buddhist Principles)

- ศีลธรรมและจริยธรรม (Sila and Morality)
- สมาธิและสติในชีวิตประจำวัน (Mindfulness and Meditation)
- ปัญญาและการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง (Wisdom and Insight)

2. พลวัตของวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21 (Cultural Dynamics in the 21st Century)

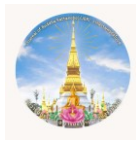
- ผลกระทบจากโลกาภิวัตน์และสื่อดิจิทัล
- ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต
- การลดทอนคุณค่าทางจิตใจในสังคมบริโภคนิยม

3. การบูรณาการเพื่อความยั่งยืน (Integration for Sustainable Thai Culture)

- การประยุกต์วิถีพุทธผ่านสื่อและเทคโนโลยีใหม่
- การฟื้นฟูบทบาทวัดและชุมชนในสังคมยุคดิจิทัล
- การสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรม เช่น วัดออนไลน์

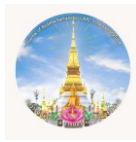

ภาพที่ 1 โมเดลการบูรณาการวิถีพุทธกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- ฉันทนา โพธาราม. (2567). การสร้างจิตสำนึกวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทย. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 8(1), 209-218.
- ฐิตารีย์ สำรี, และ จักรกฤษ กลิ่นเอี่ยม. (2567). การบูรณาการกระบวนการ CPA และโปรแกรมแมทติกอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่องอัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 19(3), 62-70.
- บัณฑิต พานแก้ว, และ นันทพร วงษ์เชษฐา. (2567). Soft power ในความหมายของ Joseph Nye กับนโยบายของรัฐและข่าวในเว็บไซต์. *วารสารศาสตร์*, 18(1), 151-198.
- พระครูนิวาสิตขันธ์, และ พระใบฎีกาปิยะ ปิยขโน. (2567). วัด: ศูนย์พัฒนาพุทธปัญญาประชาชนในชุมชน. *วารสารวิจัยและวิชาการบวรพัฒน์*, 3(1), 1-16.
- พระครูรัตนสุตาภรณ์, และคณะ. (2568). การพัฒนาภูมินิเวศวัฒนธรรมชาติผ่านกระบวนการจัดการความรู้ร่วมกับชุมชนพื้นที่ทุ่งแสงหลวง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 8(2), 1-15.
- พระมหาจันท์ ธรรมะวิริโย(สีลาโหล), และคณะ. (2567). ธรรมะคลายโคก. *วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม*, 3(2), 17-28.
- พระมหาชัยเดช อธิปัญญา (ปัญสุวรรณ), และ พระครูพิศาลสารบัณฑิต. (2568). เชื้อกรรม รู้กรรม แก้กรรม. *วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม*, 3(1), 324-332.
- พระมหาวัชรกร กิตติปัญญา. (2566). พัฒนาการของการสักยันต์ไทย: จากพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์สู่ศิลปปะบนเรือนร่าง. *วารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา*, 2(1), 10-16.
- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน, และคณะ. (2564). การจัดการศึกษาของโรงเรียนวิถีพุทธในศตวรรษที่ 21. *วารสารนิตยสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 7(2), 27-36.
- พระมหาสมักร อติภโท, และคณะ. (2568). หลักธรรมทางพุทธศาสนากับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองในบริบทไทย. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 8(1), 256-266.
- พระมหาสมัย ไกรประโคน, และคณะ. (2567). การส่งเสริมสัมมาอาชีวะประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลตำบลปลายนา อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 6(6), 1522-1532.
- พระมหาเอกชัย วิสุทโธ (โคตรสุนทร). (2564). แนวทางการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามแนววิถีพุทธ. *วารสารปัญญาปณิธาน*, 6(2), 71-84.
- พระราชพัฒนวัชรบัณฑิต, และ วิทยา ทองดี. (2567). ทักษะการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์สมัยใหม่*, 2(1), 51-61.
- พระวิจิตร ญาณวโร. (2567). ทิศทางการบริหารงานท้องถิ่นไทยในอนาคต. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 8(1), 122-132.

- พิพิธธนวิ สมคะเณย์, และ ประยูร แสงใส. (2565). การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(1), 1234-1242.
- พลศักดิ์ หอมสมบัติ, และคณะ. (2565). สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(1), 457-472.
- วรท ฤทธิ์มะหันท. (2567). สถูปเจดีย์สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา. *วารสารนพพุทธศาสตร์*, 3(2), 46-55.
- วรรณภา ทองแดง, และ ประยงค์ จันทร์แดง. (2567). การวิเคราะห์นวัตกรรมการให้บริการชุมชนและสังคม: กรณีศึกษาโครงการ 1 คณะ 1 ชุมชนนวัตกรรมการมหาวิทยาลัยพะเยา ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ถึง 2565. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, 10(1), 1-18.
- วิชุดา ผาทอง. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาแบบ STEM กับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา. *วารสารกวีานพะเยา*, 1(5), 46-53.
- ศิริพงษ์ ฐานมั่น. (2562). การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับองค์การแห่งยุคเศรษฐกิจดิจิทัล. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(1), 146-163.
- สุปราณี บุตรสมบัติ. (2567). ผลของโปรแกรมการให้คำแนะนำแบบสั้นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2. *วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุมชน*, 10(1), 57-67.
- อักษร โพธิราชา. (2565). การศึกษาภาษาในพิธีกรรมทรงเจ้าเข้าผี: มิติทางภาษาศาสตร์และสังคมวิทยา. *วารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา*, 1(1), 23-29.
- อัญชลี เชี่ยวโสธร, และคณะ. (2568). ความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 8(2), 347-361.
- อาทิตย์ ขาวคำ, และคณะ. (2567). แนวทางการจัดการเรียนรู้แนวใหม่กับการส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้. *วารสารครุศาสตร์ราชภัฏเชียงใหม่*, 3(1), 1-16.